

energi för nästa generation

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet *Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?* (SOU 2025:47)

Ert dnr KN2025/01039

Svensk Bioenergi¹, Svebio, är en branschorganisation med ca 300 företag, organisationer och personer som är verksamma inom bioenergiindustrin i Sverige.

Svebio tackar för möjligheten att lämna remissyttrande över betänkandet.

Bakgrund

Riksdagen har beslutat om ett leveranssäkerhetsmål som innebär att det svenska elsystemet ska ha förmågan att leverera el där efterfrågan finns, i rätt tid och i tillräcklig mängd och i den utsträckning det är samhällsekonomiskt effektivt. Regeringen har därtill gjort bedömningen att Sverige måste kunna möta ett elbehov om 300 TWh år 2045, vilket motsvarar ungefär en fördubbling av nuvarande elförbrukning.

Regeringen betonar att en väl fungerande elförsörjning är betydelsefull för landets ekonomiska välbefinnande, näringslivets konkurrenskraft och möjligheterna att nå de klimatpolitiska målen. För att göra det möjligt att möta samhällets ökade behov av el – och samtidigt säkerställa en trygg och konkurrenskraftig elförsörjning – krävs en omfattande utbyggnad av elproduktionskapacitet, elnät och lagringsmöjligheter samt förbättrade möjligheter för flexibilitet.

Regeringen beslutade den 25 januari 2024 om att tillsätta en utredning – Elmarknadsutredningen – med syfte att analysera och föreslå hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras för att dessa förändringar ska bemötas. Utredningens uppdrag har varit att tydliggöra systemansvaret, öka leveranssäkerheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar och att ge fossilfria kraftslag marknadsmässig ersättning för de nyttor de bidrar med till Sveriges energiförsörjning.

I betänkandet *Spänning i tillvaron – hur säkrar vi vår framtida elförsörjning?* (SOU 2025:47) har utredningen analyserat och föreslagit hur den svenska elmarknaden kan utvecklas och regleras för att

¹ Nytt namn antaget vid årsmöte i april 2025.

energi för nästa generation

tydliggöra systemansvaret, öka leveranssäkerheten och robustheten, skapa långsiktiga planeringsförutsättningar samt ge fossilfria kraftslag och flexibla resurser marknadsmässig ersättning för deras bidrag.

Utredningen konstaterar att vi idag har en elmarknad som präglas av volatila priser, fossilfri el och hög leveranssäkerhet, men lyfter problem med att säkerställa tillräckliga investeringar i elproduktion och att ge förutsättningar för de systemtjänster som krävs för ett stabilt elnät i takt med att intermittent elproduktion blir en större del av energimixen. Utredningen lägger fram förslag om bl.a. systemansvar, rollfördelning, värdering av systemnyttor, anvisade elavtal och data i elmarknaden.

I betänkandet lämnas förslag till ändringar lagen (1994:1776) om skatt på energi, ändring i ellagen (1997:857), ändring i lagen (2011:710) om certifiering av transmissionsnätsföretag för el och ändring i lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

Svebios synpunkter

Sammanfattningsvis ser Svebio positivt på utredningens förslag att;

- utveckla elmarknaden utifrån i huvudsak befintliga system,
- föreslå en aktiv näringspolitik för att främja grön omställning och konkurrenskraft,
- utveckla differenskontrakt som modell för att hantera investerarens osäkerhet,
- säkerställa ett mer sammanhållet systemansvar mellan produktion, distribution och funktionalitet (förtydligande av systemansvaret för Svenska Kraftnät och elnätsföretagen),
- införa ett lagstadgat krav på samarbete mellan systemansvariga för överföringssystem och systemansvariga för distributionssystem,
- verka för mer effektiva tillståndprocesser *samt*
- utreda och vidareutveckla Styrel, totalförsvarets behov, ö-drift och dödnätsstart, vilka har stor betydelse för samhällets resiliens.

Svebio anser det är välkommet med en utredning som analyserar vilka åtgärder som kan krävas för att få till stånd nödvändiga investeringar i elproduktion och nå de klimatpolitiska målen. Utredningen rekommenderar en rad åtgärder som kan förbättra marknadsfunktionen och som förtydligar ansvaret inom kraftsystemet. Man rekommenderar dock ytterligare utredningar, bland annat om ersättning för systemnyttor och ansvar för kapacitetsbrist, varför mycket arbete återstår.

Utredningen redovisar även intressanta analyser och scenarier kring framtida lönsamhet för olika kraftslag och ger en mer positiv bild för fjärr- och kraftvärmen än den som Energimyndigheten gav i sitt långtidsscenario som presenterades i mars.

Svebio poängterar att vi inte vet vilka energilösningar som kommer att vara mest konkurrenskraftiga om fem till tio år. Vi behöver därför värna teknikneutraliteten och inte låsa fast oss vid enskilda kraftslag, utan fokusera på förmågor. Det enda vi vet om framtiden är att energisystemet inte kommer

energi för nästa generation

att se ut som idag. Svebio anser även att totalförsvaret ska prioriteras och att staten bör ta ett samlat ansvar för att trygga elsystemets totalförsvarsförmåga och säkerställa finansiering.

Svebio anser i grunden att det är marknaden som är bäst lämpad att effektivt säkerställa att utbud och efterfrågan möts. När staten går in och subventionerar specifika kraftslag riskerar det att snedvrider konkurrensen, frångår teknikneutralitet och leda till ineffektiv resursallokering. Särskilt problematiskt blir det när staten finansierar investeringar i elproduktion för att sedan beskatta hårt genom höga energiskatter. Det skickar motstridiga budskap och försvagar tilliten till långsiktiga spelregler på elmarknaden.

Utredningen konstaterar att marknaden i dag hämmas av oförutsägbara politiska beslut, långa ledtider och en otydlig ansvarsfördelning och inte att det är marknadskrafterna i sig som brister. Svebio anser att för att få investeringar att komma till stånd behövs stabila och teknikneutrala villkor, effektiva tillståndsprövar och en sänkning av kostnadsdrivande skatter och avgifter. Statens roll bör i högre utsträckning vara att undanröja hinder och ansvara för att systemkritiska stödtjänster finns tillgängliga.

Svebio anser det är positivt att utredningen betonar behovet av en omfattande satsning på elproduktionskapacitet, utbyggnad av elnät, energilagring och ökad flexibilitet. Utredningen pekar på möjligheter att diversifiera energimixen för att öka robustheten i systemet, samt framhåller behovet av flera energislag – som land- och havsbaserad vindkraft, solkraft, kärnkraft samt kraftvärme – som elproducenter.

Svebio vill särskilt betona att potentialen i kraft- och fjärrvärmens behov tas tillvara genom ersättning för deras systemnyttor. Fjärrvärmens bidrar till elsystemets effektbalans både genom att avlasta elsystemet genom att svara för hälften av landets uppvärmning i bostäder och lokaler samt genom att utgöra en lokal effektreserv genom kraftvärme, som utgör en tiondel av Sveriges elproduktion. Enligt Energimyndighetens fjärr- och kraftvärmestrategi från 2023 skulle effektbehovet i Sveriges elsystem utan dessa förmågor vara närmare 10 GW (6,5 respektive 3 GW) högre än nuvarande topplast på cirka 25 GW. Åtgärder som stärker fjärrvärmens stärker därmed även elsystemet.

Kapacitetsläget i bristområden skulle snabbt kunna försämrats om befintlig kraftvärmeproduktion, som kan garantera tillgänglighet under höglasttid, minskas. Det finns stor potential att bygga ut kraftvärmens, men förutsättningarna för det begränsas bland annat av prisbildningen på biomassa, låga elpriser och att fjärr- och kraftvärmens kompenseras för sina systemnyttor. Svebio emotser därför förslag som beaktar de systemnyttor som finns inom ramen för det regeringsuppdrag som Energimyndigheten fick den 8 augusti.

Svebio vill poängtera att dagens utformning av nätnyttoersättningen ger aktörer en rimlig ersättning för den nytta för elnätet de bidrar med. Svebio anser inte att den ska tas bort, som det föreslås i utredningen. Om ersättningen trots allt skulle tas bort är det viktigt att ersättningsnivån åtminstone bibehålls vid uppdatering av den befintliga nätavgiften och dess ingående komponenter.

energi för nästa generation

Nätnyttoersättningen bör istället vidgas till att premiera de ytterligare samhällsnyttor som lokal och planerbar kraftproduktion skapar. Detta i enlighet med Energimyndighetens förslag i *Förslag till en fjärrvärme och kraftvärmestrategi* (ER 2023:27), där myndigheten anför att "Nätnyttoersättningen bör ses över så att den bättre speglar värdet av den samhällsekonomiska nytta som elproduktionen bidrar med och inte bara nyttan till elnätet".

Utredningen konstaterar att dagens modell för elpris och elnät är mycket känslig. Även små ändringar i förutsättningarna får stora konsekvenser på prisbildningen. Utredningen föreslår åtgärder för att säkerställa en stabil elförsörjning i ett komplext och decentraliserat system samt framhåller vikten av låga elpriser för industrins konkurrenskraft och föreslår innovativa lösningar som en prisgarantimodell (s.k. dubbelriktade differenskontrakt). Svebio delar uppfattningen att detta kan främja investeringar i ny elproduktion även vid prisvariationer.

Svebio delar även utredningens uppfattning att det behövs ett tydligare systemansvar för Svenska kraftnät och elnätsföretag. Till detta behöver tillståndprocesserna bli effektivare. Tydlighet i ansvarsfördelning samt långsiktiga spelregler är nödvändiga för att möjliggöra elintensiv industri och andra sektorer att växa. Svebio tillstyrker de förslag om nyanslutning som utredningen lägger fram. För näringslivets utveckling är det av största vikt att ledtiderna till anslutning kortas.

Slutligen vill Svebio särskilt betona att södra Sverige står inför en akut effektutmaning som måste hanteras skyndsamt. I många delar av Skåne, särskilt de nordöstra och nordvästra delarna, finns begränsningar i det regionala elnätet att överföra el till kunderna. Förstärkningar är nödvändiga för att möta det växande elbehovet. Här utgör kraftvärmens en viktig komponent för att lösa effektbristen. Till detta behöver myndigheterna hantera frågan om finansiering av långvarig flexibilitet och energilagring. Tillgången till energilagring i södra Sverige är viktig inte bara för att minska behovet av överföringssystem från norr till söder, utan också för beredskap och motståndskraft.

Stockholm den 29 augusti 2025
SVENSK BIOENERGI

Anna Törner
VD

Kopia till
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se

